

Załącznik
do uchwały nr XLVIII/576/14
Sejmiku Województwa Lubuskiego
z dnia 9 czerwca 2014 roku

Plan działań krótkoterminowych dla strefy miasto Zielona Góra

Zielona Góra 2014

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze

Nadzór merytoryczny:

Jerzy Tonder

Zastępca Dyrektora Departamentu Rolnictwa, Środowiska i Rozwoju Wsi
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

Mariola Wielhorska

Kierownik Wydziału Środowiska, Departament Rolnictwa, Środowiska i Rozwoju Wsi
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

Lucjan Wygnaniec

Podinspektor w Wydziale Środowiska, Departament Rolnictwa, Środowiska
i Rozwoju Wsi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

ATMOTERM[®] S.A.
Inteligentne rozwiązania, aby chronić środowisko

Autorzy opracowania:

mgr inż. Aneta Lochno – kierownik zespołu

mgr inż. Marta Wawrzynowska
mgr inż. Janusz Pietrusiak

SPIS TREŚCI

1. DANE OGÓLNE	4
2. OGÓLNA ANALIZA ISTNIEJĄCEJ SYTUACJI	5
3. WYNIKI POMIARÓW JAKOŚCI POWIETRZA.....	5
4. PODSTAWY PRAWNE PDK, ZAKRES DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH W RAMACH PDK, OBOWIĄZKI ORGANÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ	6
5. TRYB OGŁASZANIA PDK – SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU RYZYKA PRZEKROCZENIA POZIOMU DOCELOWEGO BENZO(A)PIRENU.....	9

1. DANE OGÓLNE

Obszar miasta Zielona Góra zakwalifikowano, jako strefę, dla której istnieje obowiązek opracowania Programu ochrony powietrza. Program ochrony powietrza wskazuje na działania naprawcze mające na celu uzyskanie wymaganej jakości powietrza w strefie poprzez uzyskanie odpowiedniego efektu ekologicznego. Program ochrony powietrza dla Zielonej Góry – miasta na prawach powiatu przyjęty został uchwałą **Nr XLI/379/2009** z dnia 21 września 2009 r. przez Sejmik Województwa Lubuskiego.

W wyniku przeprowadzonych pomiarów stężeń substancji w powietrzu, jak również wyników modelowania określono obszar przekroczeń wartości normatywnych benzo(a)pirenu.

Lokalizację miasta Zielona Góra, dla którego stwierdzono konieczność opracowania Programu ochrony powietrza ze względu na przekroczenia stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu przedstawiono na mapie poniżej. Powiat grodzki Zielona Góra otacza ze wszystkich stron powiat ziemski zielonogórski. Miasto otaczają gminy wiejskie: Zielona Góra oraz Świdnica.

Rysunek 1. Lokalizacja miasta Zielonej Góry w województwie lubuskim.

Zielona Góra jest miastem na prawach powiatu położonym w zachodniej Polsce, w południowej części województwa lubuskiego. Zielona Góra leży na zboczu doliny rzeki Odry i rozlokowana jest na wielu wzgórzach, przez co charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wysokości ok. 70 - 210 m n.p.m. Wokół miasta rozciągają się wzgórza morenowe noszące nazwę Wału Zielonogórskiego.

Miasto zajmuje powierzchnię 58,3 km².

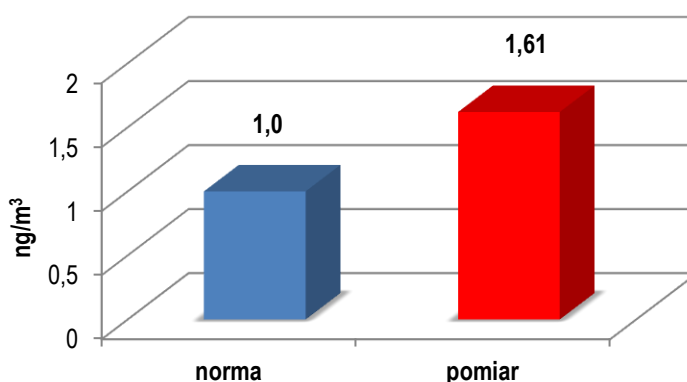
2. OGÓLNA ANALIZA ISTNIEJĄCEJ SYTUACJI

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubuskim dokonanej dla roku 2010, 2011 oraz 2012 r., wyznaczono strefę, w której wystąpiły ponadnormatywne stężenia przynajmniej jednej z normowanych substancji. Strefa miasto Zielona Góra (**PL0802**) została zakwalifikowana, jako strefa C, a tym samym Zielona Góra – miasto na prawach powiatu zostało zobligowane do opracowania Programu ochrony powietrza (POP). Program ochrony powietrza w niniejszej strefie opracowano ze względu na:

- przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku kalendarzowym.

3. WYNIKI POMIARÓW JAKOŚCI POWIETRZA

W punkcie pomiarowym w Zielonej Górze przy ul. Krótkiej przekroczone zostało docelowe stężenie średnio roczne dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 (**1 ng/m³**) i wyniosło w roku bazowym 2007 r. Programu ochrony powietrza dla Zielonej Góry – miasta na prawach powiatu **1,61 ng/m³**. Poniższy wykres przedstawia porównanie wyników pomiarów stężenia średniorocznego substancji w 2007 roku w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Zielonej Górze z wartością docelową dla benzo(a)pirenu.

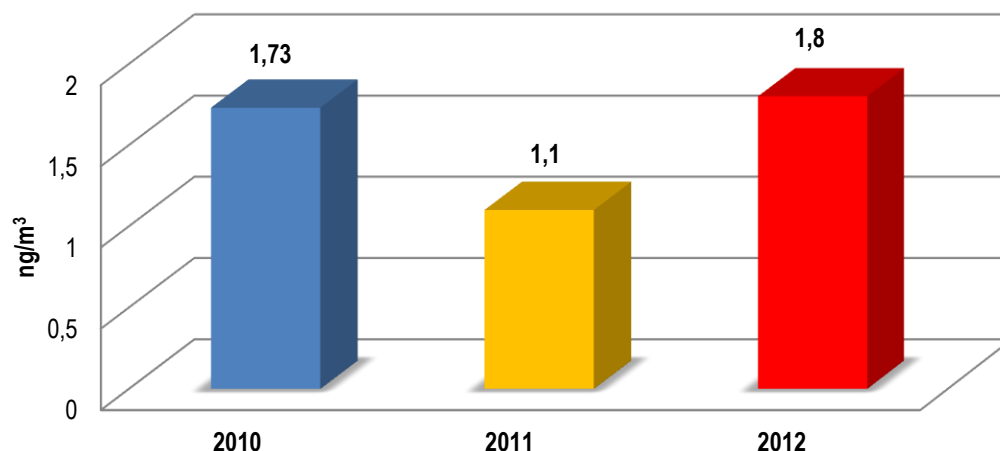
Rysunek 2. Wielkość docelowa i zmierzona stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w 2007 roku na stacji pomiarowej w Zielonej Górze.

W kolejnej części przedstawiono przebieg zmienności stężeń benzo(a)pirenu w latach, w których realizowano Program.

3.1. ZMIANA JAKOŚCI POWIETRZA W LATACH 2010-2012

W latach 2010-2012 pomiary stężeń pyłu zawieszonego PM10 w Zielonej Górze prowadzone były na stacji pomiarowej przy ul. Krótkiej.

Na kolejnym rysunku przedstawiono przebieg zmienności stężeń docelowych benzo(a)pirenu w latach 2010 -2012, w których prowadzone były działania naprawcze w ramach realizacji Programu ochrony powietrza dla Zielonej Góry – miasta na prawach powiatu.

Rysunek 3. Wielkość zmierzona stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w latach 2010-2012 na stacji pomiarowej w Zielonej Górze zlokalizowanej przy ul. Krótkiej.

Wartości docelowe benzo(a)pirenu w okresie obejmującym realizację Programu ochrony powietrza zostały przekroczone we wszystkich analizowanych latach. Stężenie docelowe benzo(a)pirenu w 2012 roku w Zielonej Górze przekroczyło wartość docelową niemal o 80%, w 2010 roku porównywalnie o 73%. Tendencja zmian jakości powietrza w zakresie zanieczyszczenia benzo(a)pirenem jest zmienna, dlatego też w 2011 roku stężenie docelowe zostało przekroczone tylko o 10%.

Pomimo podjęcia wielu działań naprawczych w Zielonej Górze, które przyniosły efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji benzo(a)pirenu, stężenia benzo(a)pirenu przekraczają wartości normatywne. Zaznaczyć należy jednak, że na wartość stężeń analizowanego zanieczyszczenia wpływ również mają i to w dużym stopniu warunki meteorologiczne, warunki gospodarczo-społeczne przyczyniające się do spalania w piecach coraz to gorszej jakości paliw (niekiedy również odpadów). Pomimo wielu czynników wpływających na jakość powietrza należy podejmować i kontynuować realizację działań naprawczych, należy te działania wzmoczyć, ponieważ w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 przewidziane są środki na realizację zadań związanych z gospodarką niskoemisyjną, które przeznaczona będą w większości na ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalno – bytowych oraz transportu.

4. PODSTAWY PRAWNE PDK, ZAKRES DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH W RAMACH PDK, OBOWIĄZKI ORGANÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Przepisy mające bezpośredni lub pośredni związek z obowiązkiem informowania o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu substancji w powietrzu określone są w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹ oraz w aktach wykonawczych:

- a) rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) określającym poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy informowania i poziomy alarmowe substancji w powietrzu;

¹ (Dz. U. z 2013 r., poz.1232 ze zm.)

- b) rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 września 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 1034) określającym zakres informacji o stwierdzonym przekroczeniu poziomu alarmowego substancji w powietrzu, o którym mowa w art. 94 ust. 3 Prawa ochrony środowiska².

Ustawa Prawo ochrony środowiska³ określa obowiązki i odpowiedzialności za poszczególne elementy PDK:

- **Zarząd Województwa** odpowiada za przygotowanie i przeprowadzenie konsultacji Planu działań krótkoterminowych;
- **Sejmik Województwa** uchwała PDK;
- **Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska** powiadamia:
 - Zarząd Województwa o ryzyku wystąpienia przekroczeń stężeń dopuszczalnych, alarmowych lub docelowych w powietrzu,
 - Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego o przekroczeniu poziomów zobowiązujących do podjęcia działań określonych w PDK;
- **Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego** powiadamia Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, społeczeństwo w sposób zwyczajowo przyjęty oraz inne podmioty szczebla wojewódzkiego o działaniach wskazanych w PDK;
- **Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego** przekazują informacje do Urzędów Gminy i Miasta znajdujących się na terenie powiatu,
- **Burmistrzowie, wójtowie** realizują działania określone w PDK.

Wojewoda, przy pomocy Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, sprawuje nadzór w zakresie terminowego uchwalania Programów ochrony powietrza i PDK oraz realizacji Programów ochrony powietrza i PDK przez starostę, prezydenta miasta, burmistrza, wójta i inne podmioty. Schemat uchwalania i realizacji PDK według wprowadzonych zmian w przepisach przedstawiono na poniższym rysunku.

² Ibid.

³ Ibid.

Rysunek 4. Schemat uchwalania i realizacji PDK⁴.

W myśl obecnie obowiązujących zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska⁵ art. 93. ust. 1, obowiązek informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczeń lub o ich wystąpieniu oraz podjęcia działań wynikających z PDK, spoczywa na Wojewodzie, który działa poprzez Organ Zarządzania Kryzysowego. Zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁶ Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego współpracuje z podmiotami realizującymi monitoring środowiska, czyli z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska. W ramach systemu zarządzania kryzysowego funkcjonują powiatowe centra zarządzania kryzysowego, które wykonują takie same działania jak centra wojewódzkie pełniąc dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Gminy mogą również tworzyć centra zarządzania kryzysowego w celu realizacji założeń systemu zarządzania kryzysowego. Zgodnie z art. 21 ww. ustawy obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na tym organie właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego, który pierwszy otrzymał informację o wystąpieniu zagrożenia. Organ ten niezwłocznie informuje o zaistniałym zdarzeniu organy odpowiednio wyższego i niższego szczebla, przedstawiając jednocześnie swoją ocenę sytuacji oraz informację o zamierzonych działaniach.

⁴ źródło: opracowanie własne

⁵ Ibid.

⁶ (Dz. U. z 2013 r., poz. 1166)

Przykładowe **działania krótkoterminowe** redukujące emisję zanieczyszczeń, (w tym również benzo(a)pirenu) ze źródeł powierzchniowych:

- zalecenie ograniczenia palenia w kominkach w przypadku, kiedy nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania mieszkań w okresie grzewczym,
- czasowe ograniczenie uciążliwości prowadzonych prac budowlanych w okresach prowadzenia tych prac, lub zastosowanie środków zapobiegających jak np.: kurtyny wodne,
- nasilenie kontroli placów budowy, pod kątem ograniczenia niezorganizowanej emisji pyłu (kontrola przestrzegania zapisów pozwolenia budowlanego),
- zakaz spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi w okresach jesiennych i wiosennych.

5. TRYB OGŁASZANIA PDK – SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU RYZYKA PRZEKROCZENIA POZIOMU DOCELOWEGO BENZO(A)PIRENU

Funkcjonowanie Planu działań krótkoterminowych wymaga wskazania sposobu monitorowania stanu jakości powietrza oraz określenia procedur informowania społeczeństwa o prognozowaniu lub o wystąpieniu stężeń benzo(a)pirenu przekraczających poziom normatywny wraz ze wskazaniem sytuacji, w których należy wprowadzić określone w PDK rozwiązania.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska monitoruje w sposób ciągły stan jakości powietrza, jak również dokonuje prognozy tego stanu na podstawie:

- analizy zmierzonych stężeń na stacjach automatycznych systemu monitoringu oraz prognoz meteorologicznych,
- krótkoterminowych prognoz stanu zanieczyszczenia powietrza dostępnych na stronach internetowych.

Do śledzenia prognozy pogody proponuje się następujące portale:

- strona internetowa ICM⁷ <http://www.meteo.pl/>;
- strona internetowa IMiGW⁸ <http://www.pogodynka.pl/>;
- strona internetowa Weather Online Ltd. – Meteorological Services; <http://www.weatheronline.pl/>.

Docelowo jednak należy dążyć do wyboru jednego (maksymalnie dwóch) portali prognozujących pogodę, których sprawdzalność będzie najbardziej zadowalająca. Dla prognozowania stężeń pyłu PM₁₀ w powietrzu konieczne jest śledzenie następujących parametrów meteorologicznych:

- prognozowana temperatura – spadek temperatury w okresie chłodnym pociąga za sobą wzrost zapotrzebowania na ciepło, a przez to większą emisję z indywidualnych systemów grzewczych;
- prognozowana siła i kierunek wiatru – dla wskazania kierunku napływu mas powietrza oraz określenia warunków przewietrzania,
- prognozowana sytuacja baryczna – wpływająca na przewietrzanie badanych obszarów,
- prognozowany układ synoptyczny na terenie Europy, a szczególnie Europy Środkowo-Wschodniej,
- prognozy opadów – opady powodują zmniejszenie stężenia pyłu poprzez jego wymywanie z powietrza.

System informowania społeczeństwa o możliwości wystąpienia wysokich stężeń zanieczyszczeń oraz wprowadzania określonych działań proponuje się oprzeć na jednym poziomie ostrzeżenia:

⁷ Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego – jednostka organizacyjna Uniwersytetu Warszawskiego, powołana uchwałą Senatu UW z dnia 29 czerwca 1993 roku, prowadząca numeryczną prognozę pogody dla Polski.

⁸ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie

- **ALERT I STOPNIA** – w przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Dla poziomu ostrzegania określono poniżej odpowiednie ścieżki informowania oraz wskazano, jakie działania powinny być podejmowane przez odpowiednie jednostki.

ALERT I STOPNIA

Ryzyko wystąpienia przekroczenia lub wystąpienie przekroczenia poziomu docelowego poziomu benzo(a)pirenu.

W przypadku stwierdzenia ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska bezzwłocznie przekazuje informację:

- Zarządowi Województwa oraz komórce organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego odpowiedzialnej za realizację zadań z zakresu ochrony powietrza pismem oraz w inny uzgodniony sposób,
- Wojewódzkiemu Centrum Zarządzania Kryzysowego za pomocą poczty elektronicznej na uzgodniony wcześniej adres e-mail, a jeżeli istnieje taka potrzeba również w inny uzgodniony sposób;
- Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska za pośrednictwem bazy „Poziomy Alarmowe”⁹.

W poniższej tabeli przedstawiono warunki do ogłoszenia alertu I stopnia i sposób postępowania w przypadku ryzyka lub przekroczenia wartości poziomu docelowego benzo(a)pirenu. W takim przypadku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska przekazuje do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego (WCZK) informację o stwierdzonym ryzyku, bądź przekroczeniu poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Tabela 1. Tryb uruchamiania i karta działań w przypadku ogłaszania alertu I stopnia¹⁰

Alert I stopnia
<p><u>Warunki wymagane do ogłoszenia ALERTU:</u> Na podstawie przekazywanych przez WIOŚ informacji o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia ogłaszany jest alert I stopnia</p>
<p><u>Termin obowiązywania ALERTU:</u> Wiadomość ogłasza się po przekazaniu przez WIOŚ informacji o ryzyku wystąpienia lub wystąpieniu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekroczenia stężenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku.
<p><u>Podejmowane środki informacyjne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> WIOŚ w Zielonej Górze w uzgodniony sposób przekazuje informację o prognozowanej lub zaistniałej sytuacji do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego (Zastępcy Przewodniczącego WCZK) i Zarządu Województwa oraz komórce organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego odpowiedzialnej za realizację zadań z zakresu ochrony powietrza pismem oraz w inny uzgodniony sposób. Następnie Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego informację przekazuje do Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Zielona Góra, Umieszczenie na stronach Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, MCZK informacji o ogłoszeniu alertu I stopnia dla miasta Zielona Góra Przekazanie informacji Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska za pomocą bazy „Poziomy Alarmowe”

⁹ „Wytyczne dla wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska do określania ryzyka przekroczeń poziomów dopuszczalnych, docelowych lub alarmowych zanieczyszczeń w powietrzu oraz przekazywania informacji o stwierdzonym ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu tych poziomów”, Warszawa 2013 r.

¹⁰ źródło: opracowanie własne

Alert I stopnia

Rodzaj przekazywanych informacji przez WIOŚ:

Wojewódzkiemu Centrum Zarządzania Kryzysowego i Zarządowi Województwa:

- a) dane o ryzyku lub wystąpieniu przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
- b) określenie możliwych przyczyn występowania ryzyka lub przekroczenia poziomów normatywnych;
- c) szacunkową lokalizację wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomu normatywnego substancji w powietrzu;

Umieszczone na stronie internetowej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, MPCZK:

- a) rodzaju i stopnia poziomu ostrzeżenia;
- b) obszaru objętego PDK;
- c) możliwości wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych – jakich i u kogo.

Rodzaj podejmowanych działań:

Działania wspomagające – informacyjne i kontrolne

WCZK odpowiedzialne jest za bezzwłoczne powiadomienie w sposób zwyczajowo przyjęty instytucji szczebla gminnego – Urzędu Miasta Zielona Góra.

WCZK monitoruje przekazanie informacji o ryzyku przekroczenia lub przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w odpowiedzialnych jednostkach poprzez informacje zwrotne od odpowiednich instytucji.

W myśl art. 96a ustawy Prawo ochrony środowiska¹¹, nadzór nad wykonaniem zadań określonych w PDK sprawuje Wojewoda przy pomocy Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Do wykonywania zadań kontrolnych przez WIOŚ stosuje się przepisy ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji ochrony środowiska¹². Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w wyniku przeprowadzonej kontroli może wydawać zalecenia pokontrolne.

¹¹ Ibid.

¹² (Dz. U. z 2013 r., poz. 686 z późn. zm.)

Spis tabel

Tabela 1. Tryb uruchamiania i karta działań w przypadku ogłaszania alertu I stopnia.....	10
--	----

Spis rysunków

Rysunek 1. Lokalizacja miasta Zielonej Góry w województwie lubuskim.	4
Rysunek 2. Wielkość docelowa i zmierzona stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w 2007 roku na stacji pomiarowej w Zielonej Górze.	5
Rysunek 3. Wielkość zmierzona stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w latach 2010-2012 na stacji pomiarowej w Zielonej Górze zlokalizowanej przy ul. Krótkiej.....	6
Rysunek 4. Schemat uchwalania i realizacji PDK.	8